

ODPOWIEDZIALNOŚĆ OSÓB ZARZĄDZAJĄCYCH PODMIOTAMI GOSPODARCZYMI

redakcja naukowa Jadwiga Glumińska-Pawlic

Jadwiga Glumińska-Pawlic, Marek Mikuła, Artur Oleś

ODPOWIEDZIALNOŚĆ OSÓB ZARZĄDZAJĄCYCH PODMIOTAMI GOSPODARCZYMI

Ujęcie publicznoprawne

redakcja naukowa Jadwiga Glumińska-Pawlic

Jadwiga Glumińska-Pawlic, Marek Mikuła, Artur Oleś

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

Stan prawny na 1 kwietnia 2022 r.

Recenzent
Prof. dr hab. Leszek Wilk

Wydawca
Grzegorz Jarecki

Redaktor prowadzący
Livia Śpiewak

Opracowanie redakcyjne
Katarzyna Świerk-Bożek

Projekt okładek serii
Wojtek Janikowski, Przemek Dębowski

Poszczególne części książki napisali:

Jadwiga Glumińska-Pawlic: rozdziały I pkt 1, V, VI pkt 5

Marek Mikuła: rozdziały I pkt 2–3, II, IV, VI pkt 1–4 i pkt 6–9

Artur Oleś: rozdział III

prawolubni

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

Szanujmy prawo i własność
Więcej na www.legalnakultura.pl
Polska Izba Książki

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2022

ISBN 978-83-8286-301-7

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.
Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 728 313 462
e-mail: PL-ksiazki@wolterskluwer.com

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	9
Wstęp	13
Rozdział I	
Wprowadzenie do problematyki odpowiedzialności publicznoprawnej osób zarządzających podmiotami gospodarczymi	15
1. Pojęcie odpowiedzialności na gruncie prawa publicznego	15
2. Rys historyczny – odpowiedzialność osób zarządzających podmiotami gospodarczymi	17
3. Rodzaje odpowiedzialności publicznoprawnej	19
Rozdział II	
Zakres podmiotowy i przedmiotowy odpowiedzialności publicznoprawnej	23
1. Osoba zarządzająca podmiotem gospodarczym	23
2. Zakres podmiotowy odpowiedzialności publicznoprawnej	29
3. Ustawa o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary	30
4. Zakres przedmiotowy odpowiedzialności publicznoprawnej. Odpowiedzialność administracyjna, karna i podatkowa	32
5. Odpowiedzialność karna osób zarządzających w związku z otrzymaniem pomocy publicznej w czasie pandemii COVID-19	34
6. Podwyższony wzorzec staranności osób zarządzających podmiotami gospodarczymi	36
7. Wymóg niekaralności osób zarządzających	38
Rozdział III	
Odpowiedzialność karna w obrocie gospodarczym i odpowiedzialność podmiotów zbiorowych	41
1. Odpowiedzialność karna w obrocie gospodarczym – zagadnienia ogólne	41
1.1. Uwagi ogólne	41
1.2. Podmiot i przedmiot przestępstw gospodarczych	42

1.3. Strona podmiotowa.....	44
1.4. Strona przedmiotowa, związek przyczynowy w przestępstwach gospodarczych.....	46
2. Czyn zabroniony w przestępstwach gospodarczych.....	49
2.1. Bezprawność zachowania	49
2.2. Karygodność czynu.....	50
2.3. Zawinienie	51
3. Wyłączenie odpowiedzialności karnej w obrocie gospodarczym.....	53
3.1. Uwagi ogólne	53
3.2. Błąd i nieświadomość bezprawności	53
3.3. Stan wyższej konieczności	54
3.4. Zgoda pokrzywdzonego	58
3.5. Ryzyko nowatorskie	59
4. Przestępstwa w obrocie gospodarczym	60
4.1. Uwagi ogólne	60
4.2. Wyrządzenie szkody w obrocie gospodarczym	61
4.3. Oszustwo	65
4.4. Przestępstwa popełniane z pokrzywdzeniem wierzycieli	67
4.5. Przestępstwa związane z wystawianiem nierzetelnych faktur i nierzetelnym prowadzeniem dokumentacji działalności gospodarczej... ..	72
4.6. Oszustwo kredytowe.....	76
4.7. Łapownictwo bierne i czynne, przekroczenie uprawnień i niedopełnienie obowiązków	79
5. Odpowiedzialność podmiotów zbiorowych	82
6. Przepisy karne zawarte w Kodeksie spółek handlowych, Prawie upadłościowym, ustawie o obrocie instrumentami finansowymi, ustawie o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych i ustawie o rachunkowości.....	89

Rozdział IV

Odpowiedzialność karnoskarbowa osób zarządzających podmiotami gospodarczymi .....

1. Podstawy odpowiedzialności karnoskarbowej	123
2. Odpowiedzialność osób zarządzających na gruncie przepisów Kodeksu karnego skarbowego	126
3. Możliwość uniknięcia odpowiedzialności karnoskarbowej osób zarządzających w związku ze skorzystaniem z instytucji tzw. czynnego żalu	128
4. Zbieg odpowiedzialności karnej i karnoskarbowej.....	130
5. Sankcje za niezłożenie sprawozdania finansowego przez osoby zarządzające – reżim odpowiedzialności	131

6. Wybrane przestępstwa lub wykroczenia skarbowe.....	133
7. Dobrowolne poddanie się odpowiedzialności	135

Rozdział V

Odpowiedzialność administracyjna (publicznoprawna)	137
1. Teoria odpowiedzialności na gruncie prawa publicznego, sankcje administracyjne, administracyjne kary pieniężne.....	137
2. Odpowiedzialność za naruszenie dyscypliny finansów publicznych.....	143
2.1. Pojęcie odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych	143
2.2. Zakres podmiotowy odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych	146
2.3. Zakres przedmiotowy odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych	149
2.4. Istota odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych	154
2.5. Sankcje za naruszenie dyscypliny finansów publicznych	157
2.6. Podstawowe zasady postępowania w sprawach o naruszenie dyscypliny finansów publicznych	161
3. Ochrona osób niepełnosprawnych – odpowiedzialność za naruszenie przepisów dotyczących wpłat na Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych	168
4. Odpowiedzialność osób zarządzających podmiotami gospodarczymi na gruncie prawa pracy.....	170
5. Odpowiedzialność płatnika składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne	173
6. Kary pieniężne przewidziane w przepisach ustawy o rachunkowości oraz ustawy o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym.....	175
7. Odpowiedzialność administracyjna przedsiębiorcy w związku z otrzymaniem pomocy finansowej w trakcie pandemii COVID-19	179
7.1. Tarcze antykryzysowe.....	179
7.2. Fundusze pomocowe Polskiego Funduszu Rozwoju.....	183
7.3. System dopłat Banku Gospodarstwa Krajowego do oprocentowania kredytów	184
8. Wybrane akty prawne przewidujące sankcje administracyjne dla osób zarządzających podmiotami gospodarczymi.....	185
8.1. Ochrona środowiska	185
8.2. Ochrona konkurencji i konsumentów.....	193
8.3. Ochrona danych osobowych	198
8.4. Ochrona zabytków i opieka nad zabytkami.....	200

Rozdział VI

Odpowiedzialność podatkowa	203
1. Uwagi ogólne.....	203
2. Zakres odpowiedzialności osób trzecich	205
2.1. Uwagi ogólne.....	205
2.2. Zakres podmiotowy odpowiedzialności osób trzecich	205
2.3. Podstawy odpowiedzialności i termin przedawnienia odpowiedzialności.....	206
3. Odpowiedzialność członków zarządu spółek kapitałowych oraz innych osób prawnych	207
4. Przesłanki uwolnienia się od odpowiedzialności z art. 116 i 116a o.p.	208
5. Schematy podatkowe – sankcje związane z niezgłoszeniem schematów podatkowych	210
6. Skutki podatkowe dla podmiotów reprezentujących podmiot gospodarczy w związku z unikaniem opodatkowania	213
7. Wadliwość i nierzetelność księgi podatkowej	215
8. Sankcje w ustawie o podatku od towarów i usług. Odpowiedzialność na gruncie art. 108 ustawy	216
9. Odpowiedzialność podatkowa w związku z otrzymaniem pomocy publicznej w dobie pandemii COVID-19.....	217
Podsumowanie	219
Bibliografia	221
Autorzy	227

WSTĘP

Prezentowana publikacja stanowi próbę kompleksowego opracowania zagadnienia odpowiedzialności członków organów zarządzających spółek prawa handlowego, kierowników jednostek sektora finansów publicznych, a także menedżerów i innych osób podejmujących kluczowe decyzje w imieniu reprezentowanych podmiotów prowadzących najczęściej działalność gospodarczą. Książka powstała jako suma doświadczeń teoretycznych, jak i praktycznych jej autorów, związanych zawodowo z praktyką życia gospodarczego, wykonujących obsługę prawną podmiotów gospodarczych, których kadra zarządzająca może ponosić szeroko pojmowaną odpowiedzialność, także osobistą, na gruncie prawa publicznego.

Wychodząc od tradycyjnego rozumienia „odpowiedzialności” jako powinności stosownego działania czy zaniechania, która pociąga za sobą konsekwencje na płaszczyźnie prawnej bądź moralnej za swoje bądź cudze czyny, należy wskazać, że powszechnie obowiązujące przepisy prawa nie definiują w żaden sposób tego pojęcia, natomiast w wielu aktach prawnych wprowadzają różne jej rodzaje – w zależności od statusu podmiotu odpowiedzialnego bądź wagi naruszeń prawa czy też ciężących na tym podmiocie obowiązków.

Odpowiedzialność osób fizycznych zarządzających podmiotami zarówno z sektora publicznego, jak i prywatnego została uregulowana w wielu ustawach obowiązujących w ramach polskiego porządku prawnego. Nierzadko działania bądź zaniechania tych osób mogą rodzić nie tylko odpowiedzialność cywilnoprawną, która pozostaje poza zakresem zainteresowania autorów, ale także odpowiedzialność karną, karnoskarbową, administracyjną czy też podatkową. Mnogość instytucji prawnych związanych z podstawami odpowiedzialności osób zarządzających zarówno podmiotami publicznymi, jak i prywatnymi wymaga szczegółowej charakterystyki oraz systematyki, która pozwoli w pełny sposób zrozumieć zakres tej odpowiedzialności i, co najważniejsze, antycypować skutki niepożądanych działań bądź zaniechań, a tym samym uniknąć surowych sankcji dyscyplinarnych, finansowych i karnych.

Książka może być zatem przydatna zarówno osobom samodzielnie kierującym podmiotami gospodarczymi, jak i zasiadającym w ciałach kolegialnych – niezależnie od

statusu prawnego czy też właścicielskiego zarządzanego podmiotu – w ramach szeroko rozumianej prewencji. Zakres analizowanej problematyki odpowiedzialności wykracza poza standardowe aspekty odpowiedzialności publicznoprawnej, a dynamicznie zmieniające się otoczenie prawne, postępujący rozwój gospodarczy, informatyzacja i globalizacja wymuszają na kadrze zarządzającej posiadanie wiedzy i znajomość wielu regulacji zawierających przepisy sankcyjne, które mogą być zastosowane wobec niej nawet z błahych powodów, niefrasobliwości i drobnych uchybień.

Celem niniejszego opracowania jest przedstawienie w sposób jak najbardziej przejrzysty pełnego katalogu działań i zaniechań, które mogą wywołać pociągnięcie do odpowiedzialności osób zarządzających podmiotami publicznymi, jak i prywatnymi, nawet w sytuacji, gdy nie znają oni przepisów i nie zdają sobie sprawy z ryzyka, jakie niesie ze sobą podejmowanie decyzji lub ich brak. Aby zrealizować postawiony sobie cel, autorzy zamierzają wykorzystać nie tylko dorobek doktryny, ale także orzecznictwo sądowe i własne doświadczenia zawodowe.

Autorzy

Rozdział I

WPROWADZENIE DO PROBLEMATYKI ODPOWIEDZIALNOŚCI PUBLICZNOPRAWNEJ OSÓB ZARZĄDZAJĄCYCH PODMIOTAMI GOSPODARCZYMI

1. Pojęcie odpowiedzialności na gruncie prawa publicznego

Zarządzanie podmiotem gospodarczym wiąże się nie tylko z ryzykiem, ale i z odpowiedzialnością, najczęściej ujmowaną jako ujemne konsekwencje określone w normach prawnych, które kierowane są wobec podmiotu gotowego do ponoszenia konsekwencji za swoje zachowanie lub jego brak. Stąd też istotne jest określenie przez prawo podmiotu odpowiedzialnego, treści przypisywanej mu odpowiedzialności (wskazania, za co jest odpowiedzialny) i w jaki sposób jest odpowiedzialny. Ponoszenie odpowiedzialności oznacza więc powstanie niekorzystnego skutku dla podmiotu, który swoim działaniem, zaniedbaniem obowiązków, niedopatrzaniem czy lekkomyślnością narusza określoną normę prawną. W takim przypadku chodzi o wskazanie osoby winnej, by pociągnąć ją do odpowiedzialności, nałożyć sankcje i zażądać zadośćuczynienia powstałej szkody.

Pojęcie odpowiedzialności prawnej bywa odnoszone do pojęcia sankcji prawnej – w takim ujęciu odpowiedzialność sprowadza się do zasady ponoszenia ujemnych konsekwencji albo faktycznego ich ponoszenia. Stąd też w literaturze sankcje prawne dzieli się na środki egzekucyjne, sankcje karne czy sankcje nieważności, co oznacza, że realizacja nie każdej sankcji jest tożsama z odpowiedzialnością – przykładem może być właśnie sankcja nieważności. W przypadku dwóch pierwszych rodzajów sankcji istnieją poważne wątpliwości, czy są to sankcje prawne. Stanowiska zależą przede wszystkim od przyjętej definicji sankcji prawnej, którą można utożsamiać z całokształtem gwarancji prawnych zabezpieczających realizację prawa¹.

---

¹ J. Filipek, *Sankcja prawna w prawie administracyjnym*, PiP 1963/12, s. 878.

Pociągnięcie do odpowiedzialności spełnia przy tym funkcje retrospektywne i pro-spektywne dla eliminacji podobnych zachowań w przyszłości. W tym znaczeniu należy stwierdzić, że nie ma odpowiedzialności bez reżimu odpowiedzialności, który jest najsilniejszym instrumentem, gwarancją i bodźcem zmuszającym do postępowania zgodnego z prawem, a zarazem najskuteczniejszym narzędziem obrony i ochrony autorytetu władzy oraz praw i interesów tych, którym ma ona służyć².

Pojęcie odpowiedzialności prawnej stanowi pewien rodzaj odpowiedzialności, której zasady oraz zakres podmiotowy i przedmiotowy uregulowano normami prawnymi, natomiast treść nie została prawem ustalona. Stąd też pojęcie odpowiedzialności wywołuje wiele sporów teoretyczno-prawnych i najczęściej rozpatrywane jest na gruncie różnych gałęzi prawa (odpowiedzialność cywilnoprawna, karna, konstytucyjna). Odpowiedzialności najczęściej towarzyszy cel zrekompensowania szkody (nie tylko materialnej), która powstała w związku z zaistnieniem określonego zdarzenia lub jego brakiem. Odpowiedzialność może wiązać się zarówno z działaniami legalnymi, jak i nielegalnymi. Pierwszy rodzaj odpowiedzialności obejmuje przede wszystkim odpowiedzialność majątkową, a działania doprowadzające do straty mają specjalną postać prawną ocenianą zgodnie z normami prawa publicznego³. Natomiast kategoria odpowiedzialności za działania nielegalne jest wewnętrznie zróżnicowana i najczęściej wyróżnia się następujące jej rodzaje:

- 1) odpowiedzialność karna,
- 2) odpowiedzialność karnoskarbowa,
- 3) odpowiedzialność podatkowa,
- 4) odpowiedzialność finansowa,
- 5) odpowiedzialność służbowa,
- 6) odpowiedzialność dyscyplinarna i porządkowa (jako szczególny rodzaj odpowiedzialności pracowniczej),
- 7) odpowiedzialność majątkowa przewidziana w prawie cywilnym.

Odpowiedzialność na gruncie prawa publicznego traktowana jest jako przewidziana prawem możliwość uruchomienia z urzędu przez organ administracji publicznej sankcji wobec konkretnego podmiotu, którego działanie lub zaniechanie zostało negatywnie ocenione w przepisach prawa. Przewidziane prawem dolegliwe środki o charakterze sankcyjnym realizowane są w formach swoistych dla administracji i według stosownej procedury, przybierając najczęściej postać kar pieniężnych, których celem jest przede wszystkim wyrządzenie dolegliwości i napiętnowanie zachowania (działania lub zaniechania) tego podmiotu⁴. Konsekwencje te przypisywane są danemu podmiotowi

---

² Zob. Z. Duniewska, M. Stahl, *Wprowadzenie [w:] Odpowiedzialność administracji i w administracji*, red. Z. Duniewska, M. Stahl, Warszawa 2013, s. 19.

³ Szerzej J. Boć, *Odpowiedzialność [w:] Administracja publiczna*, red. J. Boć, Wrocław 2004, s. 346.

⁴ Zob. A. Michór, *Z problematyki odpowiedzialności administracyjnej [w:] Nowe problemy badawcze w teorii prawa administracyjnego*, red. J. Boć, A. Chajbowicz, Wrocław 2009, s. 650.

zgodnie z zasadami opisanymi w porządku prawnym konkretnego państwa i nie można rozpatrywać aspektu odpowiedzialności organów zarządzających bez powiązania jej z odpowiedzialnością poszczególnych osób działających jako organ lub w jego imieniu, ponieważ to człowiek jako trzon organizacji jest odpowiedzialny za jej działania lub zaniechania. Istotną przesłanką uruchomienia procedury, której celem jest pociągnięcie do odpowiedzialności, jest działanie lub zaniechanie, a zatem wszelkie formy aktywności prowadzące do naruszenia prawa lub wszelkie sytuacje, w których należało działać, ale podmiot zachował się biernie.

W przypadku gdy to samo zachowanie jest penalizowane na gruncie prawa wykroczeń, karnego lub karnoskarbowego, kara wymierzona za wykroczenie, wykroczenie karnoskarbowe, przestępstwo bądź przestępstwo karnoskarbowe – z uwagi na te same funkcje, jakie kary te spełniają – powinna być brana pod uwagę przy wymierzaniu administracyjnej kary pieniężnej. Nie oznacza to, że administracyjna kara pieniężna nie powinna być dolegliwa; dolegliwość kary musi być proporcjonalna do rodzaju i stopnia naruszenia prawa.

Odnosząc się do dyrektywy uwzględniania przy wymiarze kary „warunków osobistych” strony, należy zwrócić uwagę, że – zgodnie z poglądami doktryny – na warunki osobiste składają się warunki: materialne, mieszkalne, socjalne, zatrudnienie, stan zdrowia, sytuacja rodzinna i związane z tym obowiązki, a także stan konfliktów i zatargów oraz poziom integracji ze środowiskiem⁵. Warunki osobiste z natury rzeczy mogą odnosić się do osób fizycznych. Brak przy tym podstaw, aby wyłączyć stosowanie tej dyrektywy również do osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. Pojęcie „warunki osobiste” jest znane między innymi prawu karnemu. Rozumienie tego pojęcia powinno być takie samo także na gruncie odpowiedzialności administracyjnej, skutkującej nałożeniem administracyjnej kary pieniężnej. Okoliczności te mogą wpłynąć na wymiar kary zarówno łagodząco, jak i obciążająco. Należy podkreślić, że każda z tych okoliczności powinna zostać przez organ przeanalizowana, co winno być odzwierciedlone w uzasadnieniu decyzji o nałożeniu kary.

2. Rys historyczny – odpowiedzialność osób zarządzających podmiotami gospodarczymi

Odpowiedzialność osób zarządzających podmiotami gospodarczymi w polskim systemie prawnym jest instytucją, jak się wydaje, która historycznie nabrała znaczenia dopiero w momencie rozwoju obrotu gospodarczego i pojawienia się nowych form aktywności gospodarczej w Polsce. Regulacje prawne dotyczące tego zakresu odpowiedzialności

---

⁵ Por. K. Buchała [w:] K. Buchała, A. Zoll, *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz*, Kraków 1998, art. 53, teza 32, s. 397–398; J. Wojciechowska [w:] *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz*, red. G. Rejman, Warszawa 1999, s. 924.

mają swoje korzenie jeszcze w przedwojennych aktach prawnych dotyczących funkcjonowania podmiotów gospodarczych.

Rozważania, które zostaną przeprowadzone w kolejnych rozdziałach powinny jednak zostać poprzedzone wyjaśnieniem genezy regulacji prawnych dotyczących odpowiedzialności osób zarządzających podmiotami gospodarczymi w Polsce.

Podstawą odpowiedzialności subsydiarnej zarządu w spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością był art. 298 § 1 k.h., który stanowił, że jeżeli egzekucja przeciwko spółce okaże się bezskuteczna, członkowie zarządu odpowiadają osobiście i solidarnie za jej zobowiązania. Na podstawie art. 298 § 2 k.h. członek zarządu mógł się uwolnić od powyższej odpowiedzialności, jeżeli wykazał, że we właściwym czasie zgłoszono upadłość lub wszczęto postępowanie zapobiegające upadłości (postępowanie układowe) albo że niezgłoszenie upadłości oraz niewszczęcie postępowania zapobiegającego upadłości nastąpiło nie z jego winy albo wreszcie, że mimo niezgłoszenia upadłości oraz niewszczęcia postępowania zapobiegającego upadłości wierzyciel nie poniósł szkody. Ponadto, zgodnie z art. 298 § 3 k.h., przepisy powołanego artykułu nie naruszały przepisów ustanawiających dalej idącą odpowiedzialność członków zarządu

Wprowadzona po II wojnie światowej w naszym kraju gospodarka centralnie planowana spowodowała, że w czasach PRL w zasadzie nie funkcjonowały spółki prawa handlowego. Podstawą gospodarki państwowej były jednostki gospodarki uspołecznionej, do których zaliczano zwłaszcza przedsiębiorstwa państwowe oraz spółdzielnie⁶. Uregulowania zawarte w Kodeksie handlowym pozostawiono wyłącznie w celu utrzymania fasady istnienia prawa spółek w okresie PRL. Z ustroju spółek korzystały więc wyłącznie podmioty państwowe (np. banki), albowiem prywatna działalność gospodarcza była znacznie utrudniona, a wręcz niemożliwa. Należy wskazać, że w czasach PRL nie funkcjonowały zasadniczo prywatne podmioty gospodarcze, toteż nie istniały zasadniczo mechanizmy odpowiedzialności osób zarządzających podmiotami gospodarczymi. W kontekście odpowiedzialności osób zarządzających podmiotami gospodarczymi szczególnie istotne są regulacje dotyczące odpowiedzialności subsydiarnej zarządów spółki z ograniczoną odpowiedzialnością i odnoszące się do tej materii bogate orzecznictwo Sądu Najwyższego. Zdaniem K. Osajdy art. 299 k.s.h. to jeden z przepisów zdecydowanie najczęściej wykładanych i stosowanych w orzecznictwie Sądu Najwyższego, mimo że jego praktyczne znaczenie i znaczenie jego poprzednika o niemal identycznym brzmieniu (art. 298 k.h.) nie jest długie, bo sięga 1989 r. (w poprzednim systemie gospodarczym spółki prawa handlowego miały znikomy udział w obrocie prawnym, zwłaszcza krajowym)⁷.

⁶ S. Grzybowski [w:] *System prawa cywilnego*, t. 1. *Część ogólna*, red. S. Grzybowski, Ossolineum 1985, s. 567.

⁷ K. Osajda, J. Zębala, *Odpowiedzialność członków zarządu spółek kapitałowych w razie bezskuteczności egzekucji z majątku spółki. W poszukiwaniu odpowiedników unormowania z art. 299 k.s.h.*, Warszawa 2016, s. 4–5.

3. Rodzaje odpowiedzialności publicznoprawnej

Niniejsze opracowanie dotyczące publicznoprawnego ujęcia odpowiedzialności wymaga na samym początku wyjaśnienia, jak rozumiana jest odpowiedzialność prawna będąca przedmiotem rozważań. W doktrynie wskazuje się, że pojęcie odpowiedzialności jest pojęciem szeroko stosowanym w różnych dziedzinach prawa materialnego. Sama „odpowiedzialność” w znaczeniu potocznym rozumiana jest jako pewna konieczność bądź obowiązek przyjęcia na siebie powinności moralnej lub prawnej, a także odpowiedzialności za swoje czyny i poniesienie w związku z tym określonych konsekwencji⁸.

Odpowiedzialność publicznoprawną (czy też prawną) można zdefiniować jako zasadę ponoszenia (lub potencjalność ponoszenia) przez określony podmiot (osobę fizyczną, osobę prawną lub ułomną osobę prawną) przewidzianych prawem wszelkich ujemnych konsekwencji (następstw) za zdarzenia lub stany rzeczy podlegające negatywnej kwalifikacji normatywnej, które przypisywane są prawnie określonemu podmiotowi w danym systemie prawnym⁹. Takie rozumienie odpowiedzialności prawnej ma zatem swoje granice wyznaczone w obrębie zainteresowań na gruncie niniejszego opracowania. Precyzyjne zakreślenie tych granic i tak rozumiana odpowiedzialność prawna ma szczególne znaczenie w kontekście relacji publicznoprawnych. Natomiast poza przedmiotem zainteresowania autorów w ramach niniejszej pracy znajdują się wszelkie stosunki cywilnoprawne, w ramach których istnieje również możliwość wyodrębnienia określonej odpowiedzialności prawnej i ponoszenia konsekwencji zarówno działań, jak i zaniechań, ale już na gruncie cywilnoprawnym.

Prawidłowe funkcjonowanie podmiotów gospodarczych jest uzależnione zarówno od odpowiedniego zarządzania, jak i przestrzegania norm prawnych o charakterze bezwzględnie obowiązującym. Nieodłącznym elementem obrotu gospodarczego są relacje o charakterze publicznoprawnym, gdzie z jednej strony występuje podmiot gospodarczy, z drugiej zaś podmioty publiczne. Cechą charakterystyczną relacji publicznoprawnych jest brak równości podmiotów i konieczność władczego podporządkowania się podmiotów prywatnych względem podmiotów publicznych, które są powołane do egzekwowania odpowiedzialności publicznoprawnej uczestników obrotu gospodarczego. Takie ukształtowanie stosunku publicznoprawnego wynika z jednostronnej decyzji organu władzy publicznego lub z mocy samego prawa. Należy wskazać, że uprawnienia i obowiązki podmiotów gospodarczych nie są dobrowolnie ustalane, lecz definiowane przez normy bezwzględnie obowiązujące. Istotną implikacją niewykonania obowiązków publicznoprawnych jest możliwość poniesienia odpowiedzialności finansowej, administracyjnej czy też karnej.

⁸ T. Stawecki, P. Winczorek, *Wstęp do prawoznawstwa*, Warszawa 2003, s. 204 i n. oraz S. Wronkowska, *Podstawowe pojęcia prawa i prawoznawstwa*, Poznań 2003, s. 170 i n.; zob. też M. Borucka-Arctowa, J. Wołęński, *Wstęp do prawoznawstwa*, Kraków 1995, s. 86.

⁹ W. Lang, J. Wróblewski, S. Zawadzki, *Teoria państwa i prawa*, Warszawa 1986, s. 385.

Odpowiedzialność osób fizycznych zarządzających podmiotami zarówno z sektora publicznego, jak i prywatnego uregulowana jest w wielu ustawach obowiązujących w ramach polskiego porządku prawnego. Zaniechania lub działania tych osób mogą rodzić konsekwencje nie tylko cywilnoprawne, ale także karne, karnoskarbowe, administracyjne, czy też podatkowe. Publikacja stanowi kompendium wiedzy dla kadry zarządzającej o zasadach odpowiedzialności i sankcjach za naruszenie przepisów – niezależnie od statusu prawnego zarządzanego podmiotu.

W książce omówiono odpowiedzialność m.in.:

- osób zarządzających w związku z otrzymaniem pomocy publicznej w czasie pandemii COVID-19,
- związaną z przestępstwami oraz z regulacjami ustaw podatkowych,
- osób zarządzających na gruncie przepisów Kodeksu karnego skarbowego i możliwość jej uniknięcia przez tzw. czynny żal,
- urzędników za naruszenie dyscypliny finansów publicznych,
- na gruncie ustaw podatkowych.

Publikacja jest przede wszystkim przeznaczona dla osób fizycznych wszystkich szczebli zarządzających podmiotami zarówno z sektora publicznego, jak i prywatnego. Zainteresuje również doradców podatkowych, adwokatów i radców prawnych oraz pracowników administracji oraz prawników praktyków zawodowo zajmujących się omawianą tematyką.

Jadwiga Glumińska-Pawlic – profesor doktor habilitowany nauk prawnych; nauczyciel akademicki na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach; doradca podatkowy; członek Rady do Spraw Przeciwdziałania Unikaniu Opodatkowania przy Ministrze Finansów; przewodnicząca Państwowej Komisji Egzaminacyjnej do Spraw Doradztwa Podatkowego; obrońca w sprawach o naruszenie dyscypliny finansów publicznych.

ISBN 978-83-8286-301-7

9 788382 863017

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA: 801 04 45 45
ZAMÓWIENIA@WOLTERSKLUWER.PL
WWW.PROFINFO.PL

Kup e-book i czytaj
w aplikacji Smarteca

